UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Rev: Et Eximii Patris P. Francisci Aloysii Kamperger E Societate Jesu Ss: Theologiæ Doctoris ejusdémque olim in Carolo-Ferdinandæa Universitate Pragensi Professoris Publici & Ordinarij Dein ...

Kamperger, Franz Alois

Eystadii, 1705

Quæstio II. De divinis Processionibus in communi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-84291

Visual Library

alioquin se non extenderent; ergo sicut seclusâ revelatione non potest ex effectibus creatis, vel per principia naturalia discursûs, Trinitas cognosci, ita nec positâ revelatione.

Sed contrà I. Philophi Gentilium, non cognoverunt DEUM nisi per rationes naturales; sed illi cognoverunt Trinitatem, ut patet ex scriptis eorundem, quæ adducunt Patres apud Montoyom Disp. 45. sect. 1. ergo. *Resp.* Ex testimonijs Philosophorum constare tantùm, ipsos docuisse quandam pluralitatem Deorum, in substantia & operatione inæqualium, & diversorum; non autem unam Essentiam identificatam realiter Personis Tribus realiter distinctis, eandem Intellectionem, Volitionem, Operationem ad extra habentibus, in quo Mysterium Trinitatis consistit. Vel si id cognoverunt, non ratione naturali, sed vel per traditionem ab Adamo, Noe, Abrahamo, ad se usque propagatam, vel ex libris Mosaicis, vel Vaticinijs Sibyllarum Spiritu divino afflatarum, vel ex oraculis dæmonum, quibus ante lapsum hoc mysterium revelatum fuerat, illud cognoverunt.

II. Si Trinitas non est humanâ ratione cognoscibilis, ergo frustra est hominibus à DEO revelata. *Resp. Neg. Conseq.* juvat enim cognitio Trinitatis, ad excellens meritum fidei, ad represionem audaciæ & curiositatis humanæ in scrutandis divinis, ad perfectionem intellectûs humani, qui etiam ex tenui cognitione objectorum nobilissimorum admodum perficitur, ad glorificationem DEI, quæ in perfectionum divinarum cognitione consistit.

III. Variæ à Patribus adducuntur rationes, ex principijs naturalibus ad probandam Trinitatem; ergo. *Resp.* non adduci tanquam sufficienter probativas se solis, sed ut innixas testimonio DEI revelantis: vel tanquam ostendentes congruentiam Mysterij, suppositâ eius existentiâ. *Sicut*, inquit D. Thomas hìc q. 32. art. 1. ad 2. *in Astrologia, ponitur ratio excentricorum & epicyclorum ex hoc, quòd hâc positione factâ possunt salvari apparentia sensibilia, circa motus cæleſtes; non tamen ratio hæc est sufficienter probans, quia forte etiam aliâ positione factâ salvari possent.*

QUÆSTIO SECUNDA

De DIVINIS PROCESSIONIBUS.

ARTICULUS I.

An in divinis detur Processio Personæ unius ab alia?

Resp. Dari. Patet ex Scriptura: *Ego ex DEO processi.* Joannis 8. *Ab ipso sum* Joan. 5. *Spiritus Sanctus qui à Patre procedit.* Joan. 15. *Patet* ex Niceno: *Ex Patre natum, DEUM de DEO, lumen de lumine. Patet* ratione. Quia dantur in divinis plures Personæ, quarum unica est improducta, ut ostensum est; ergo aliæ productæ; ergo datur in divinis productio, processio, origo unius Personæ ab alia.

Sed contrà I. Si una Persona procedit ab altera; ergo una est Essentiator, altera Essentiatum, qui fuit error Transylvanorum. *Confirm.* Epiph. Hæresi 69. vocat Filium *ἀυτόδεον*, id est, à se ipso habentem DEItatem, alij vero Patres, dicant illum illum esse, unum cum Patre principium, vocatúrque *Iehova*, id est, ipsum Esse, & Fons essendi, æquè ac Pater; ergo Persona Filij non procedit à Patre, nec una Persona ab altera. *Resp.* Si nomine *Essentiatî* intelligatur suppositum habens communicatam sibi Essentiam, nomine *Essentiatoris*, suppositum communicans essentiam; concedo unam Personam esse Essentiatorem, alteram Essentiatam, nec desunt Patres, qui sic loquuntur. Si verò per Essentiatorem significatur is, qui producit Essentiam, per Essentiam is, cuius Essentia producitur (quo sensu locuti videntur Hæretici) nego sequelam. Non enim secundùm Essentiam quà talem, sed secundùm Personalitatem una Persona procedit ab altera. *Ad Confirm. Resp.* de mente Epiphanij constare satis ex eadem Hæresi 69. alijsque locis, ubi Filium vocat *Genitum, Fontem, ex fonte &c.* Vox *ἀυτόδεος*, aliud non significat, quàm Filium esse verè propriè & per se DEUM, non fictitiè, participativè, titulariter. Vocatur etiam unum principium cum Patre, secundùm Naturam, vel respectu creaturarum, vel respectu Spiritûs Sancti, non

ti, non autem, quòd principio in ratione suppositi careat. Similiter dicitur *Iehova*, sicut Pater, tum propter Essentiæ identitatem, tum quia non minùs quàm Pater est fons Essendi omnibus creaturis.

II. Qui procedit ab alio, est ens ab alio, est posterior alio, est diversus ab eo, à quo procedit, dependet ab alio; sed nulla Persona divina est Ens ab alio, sed à se: nec posterior alio, cùm sit Ens primum; nec diversa à Personis alijs, cùm sit ejusdem Essentiæ, nec dependens ab alio, cùm dependentia sit imperfectio; ergo nulla Persona procedit. *Confirm.* Quod procedit, seu producitur ab alio, vel ex nihilo procedit, & sic est creatum, vel producitur ex aliquo subjecto, & ita est compositum, imperfectum, &c. quorum neutrum convenit Personæ divinæ. *Resp. ad 1.* Quod procedit ab alio, per actionem transeuntem ad extra, est ens ab alio; conc. quod per actionem immanentem ad intra; nego. Una Persona divina est quidem ab alia, sed per actionem immanentem, nimirum per Intellectionem, & Volitionem, ut Art. 2. dicetur: ideóque non minus est Ens à se, quàm illa, à qua procedit. Nam terminus immanenter productus, est unum cum producente, ac tantò magis unum, quantò actio immanens est perfectior. Cùm autem in DEO hæc sit perfectissima, erit quoque Persona producta perfectissimè unum cum producente; adeóque ejusdem Essentiæ, quæ est Ens à se. *Similiter Resp. ad 2.* Qui procedit ab alio per actionem perfectissimè immanentem, est posterior alio, nego. qui per actionem transeuntem, vel non perfectè immanentem; conc. Actio enim perfectissimè immanens facit terminum perfectissimè unum cum producente, ac proinde unius Essentiæ, & per consequens nequaquam illo posteriorem. Et talis actio immanens est in diviuis, quæ proinde Personam productam facit esse non minùs Ens primum, quàm sit producens. *Hinc patet ad 3. & 4.* Fateor tamen Personam divinam procedentem, esse aliquomodo ab alio, posteriorem aliâ, &c. nimirum in ratione suppositi, non simpliciter & secundùm Naturâ. Unde *Responderi* potest faciliùs 2. qui procedit ab alio, est ab alio, est posterior alio, &c. in ea ratione, in qua procedit; conc. in omni; nego. Persona una divina procedit ab alia, in ratione suppositi, non Naturæ; hinc in eadem ratione est ab alia, posterior aliâ, &c. *Ad Confirm. Resp. similiter.* Quod producitur ab alio per actionem transeuntem ad extra, hoc vel producitur ex nihilo, vel ex aliquo subjecto; conc. quod producitur per actionem perfectissimè immanentem, nego. Quod enim sic producitur, producitur ex substantia producentis, & identificatur eidem, & per consequens nec producitur ex nihilo, nec ex subjecto, si substantia producentis sit Ens per essentiam, & purus actus; cujusmodi est Substantia Personæ divinæ producentis.

Artic. II. *An in divinis duæ tantùm dentur Processiones, una per Intellectionem, alia per Volitionem?*

Resp. Affirmativè. Probatur. Omnis processio est per aliquam actionem; ergo processio intra DEUM, est per actionem immanentem DEO; in DEO autem duæ tantùm sunt actiones immanentes: Intellectio & Volitio; ergo duæ tantùm processiones, una per Intellectionem, una per Volitionem. *Minor probat.* DEUS est vivens purè intellectuale, & perfectissimum; sed hujusmodi viventi convenit immanenter agere, tantùm intelligendo & volendo; sentire enim & nutriri sunt actiones immanentes imperfectæ, & dependentes à corpore; ergo, &c. *Probat. 2.* Duæ tantùm in Divinis dantur Personę procedentes, ut patet ex fide, suadetúrque varijs congruentijs Patrum, maximè Richardi Victorini l. 5. de Trinit. à cap. 13. Atqui duæ Personæ non procedunt processione unicâ, nec per plures processiones, quàm duas, ut patebit ex sequentibus probationibus & solutione argumentorum; ergo duæ etiam tantùm dantur processiones. Quod autem una sit per Intellectionem, una per Volitionem etiam probatur. Nam una illarum Personarum procedentium passim in Scriptura vocatur *Verbum & Sapientia*; altera *Amor & Charitas*; sed *Verbum mentis* (quale utique est divinum) procedit per dictionem mentis, adeóque per actionem intelligendi, quam involvit dictio mentalis, (omne enim dicere est cognoscere, significare, &c. adeóque dicere mentaliter, est cognoscere mentaliter) *Amor* verò procedit per dilectionem, adeóque per actionem volendi, quam involvit dilectio; ergo processiones divinæ sunt per actionem intelligendi & volendi, seu per Intellectionem & Volitionem. *Probatur 3.* Processiones in divinis, sunt idem realiter cum procedentibus, sicut actiones cum producentibus; sola enim oppositio relativa distinguit in divinis, quæ non invenitur inter processiones passivas & procedentes; atqui duæ sunt solùm Personæ procedentes, ergo duæ solùm processiones. *Probatur 4.* Tot sunt processiones, quot actiones, tot autem actiones, quot adæquata principia; namque neque unum principium agit per plures actiones, cùm hoc sit superfluum, neque plura adæquata principia per uni-

cam, quia hoc ipso non essent principia adæquata: neutrum enim se solo poneret terminum: atqui in divinis duo sunt tantùm principia adæquata, Pater respectu Filij, Pater & Filius respectu Spiritûs Sancti; ergo duæ tantùm actiones, duæ processiones.

Sed contra I. Una natura unicum habet modum se communicandi; sed Natura divina est Una; ergo unico modo se communicat: atqui non datur processio in divinis, nisi in quantum se Natura divina communicat; ergo unica datur processio. *Respond.* Majorem esse veram de natura creata, & finita, non autem de Infinita, quæ est divina: hæc enim identificat sibi omnes suas perfectiones, & ideo omnis communicatio & processio ad intra, est communicatio ejusdem Naturæ divinæ.

II. In DEO Intellectio & Volitio non distinguuntur realiter, sed ratione; ergo etiam processio per Intellectionem & Volitionem, est processio unica realiter; quia non requiritur major distinctio inter processiones, quàm inter immediata principia illarum, & immediatas operationes. *Resp. Nego Conseq.* Nam etiam in anima humana, vis sensitiva, vegetativa, rationalis non distinguuntur realiter, & tamen distinguuntur sensatio, nutritio, discursus; ita in præsenti, licèt non distinguantur Intellectio & Volitio divina, possunt tamen distingui termini illarum: *Verbum & Amor.* Ratio est, quia unum idémque principium ratione suæ perfectionis potest æquivalere pluribus distinctis, faceréque, quod facerent distincta. *Respond. 2.* iterum *Neg. Conseq. Disparitas est;* quia inter Intellectionem & Volitionem divinam non datur oppositio relativa, quæ sola facit distinctionem in divinis; processiones autem passivæ Verbi & Amoris, cùm identificentur Personis procedentibus Verbo & Amori, opponuntur relativè, & consequenter distinguuntur realiter, sicut Personæ procedentes opponuntur & distinguuntur. Aliam rationem addit S. Thomas; quia bene possunt operationes inter se habere ordinem, & per consequens distinctionem, licèt in earum principio non sit ordo & distinctio, ut patet in instantia allata de anima hominis. Et ita, ait, esse in præsenti. Nam inter Amorem & Verbum ex natura rei datur ordo (Amor enim supponit essentialiter Verbum, cùm nihil ametur, nisi cognoscatur, licet non vicissim) adeóque & distinctio. Cùm ergo processiones sint idem cum Verbo & Amore, etiam inter hæc dabitur ordo & distinctio, licet eorum principia, Intellectio & Volitio non distinguantur.

III. Sicut Intellectio & Volitio distinguuntur solà ratione, ita Potentia & Bonitas, &c. ergo etiam in DEO dabuntur plures processiones, quàm duæ, una per Potentiam, altera per Bonitatem: maximè cùm Potentia sit virtus productiva, Bonitas verò sui diffusiva. *Respond. Nego Conseq.* Potentia enim, ut talis, & ut distincta ab Intellectione & Volitione, non est principium operandi ad intra, sed ad extra, & ideo per illam non potest dari processio Personæ in divinis, sed creaturarum extra DEUM. Bonitas verò, quà talis, nec est operatio, nec principium proximum operandi, sed pertinet, tum ad Essentiam, tanquam ejus proprietas, tum ad operationem per modum objecti: Bonitas enim divina est objectum Volitionis divinæ. Unde, cùm processiones sint per operationem & principium operationis, sequitur manifestè non posse dari processionem per Bonitatem.

IV. Si dantur plures processiones ad intra, ergo earum quælibet est limitata, quod falsum est. *Confirm.* Vel unica processio adæquat virtutem divinam productivam ad intra, vel non adæquat. Si adæquat; ergo unica datur processio, (sicut quia unicus Filius adæquat virtutem generativam, unicus datur Filius in divinis) Si non adæquat; ergo est limitata, ut dictum est. *Resp. Nego Conseq.* Nam sicut ex eo, quòd Personæ procedentes sint plures, non sequitur singulas esse limitatas, eò quòd sint unius Essentiæ illimitatæ, ita idem de processionibus dicendum est. *Ad Confirm. Resp.* Quamvis processionem adæquare virtutem productivam intensivè, & sub certa ratione, licèt non sub omni, & quasi extensivè. Processio enim per intellectum adæquat totam virtutem productivam Intellectûs, ita ut nihil ultra possit procedere per actum intelligendi; & idem est de processione per Volitionem. Nec tamen processio quælibet est limitata, tum quia quævis processio est per principium in suo genere infinitum, tum quia quælibet est in identitatem Essentiæ divinæ in omni ratione illimitatæ: processio Verbi per Intellectionem infinitam; processio Amoris per Volitionem infinitam.

V. DEUS magis est fœcundus ad intra, quàm nos simus; sed nos ad intra producimus multa verba mentis, & multos amores, & ex uno verbo & amore procedit aliud verbum, & alius amor; ergo & DEUS producit plura Verba, & Amores, quàm unicum, & plures dantur in divinis processiones, quàm duæ. *Resp. Nego Conseq. Disparitas est*, quia in DEO datur unicus actus intelligendi & volendi perfectus & adæquatus, quo eodem Deus omnia cognoscendo, & amando comprehendit, adeóq; & unicum dabitur Verbum & Amor; uterq; perfectus & adæquatus, quo eodem DEUS dicat, & diligat omnia, quæ cognoscit & amat

mat naturaliter. At verò in nobis sicut multi dantur actus intelligendi & volendi imperfecti, ac inadæquati, quorum nullus repræsentat, vel amat omnia amabilia, & cognoscibilia, ita dantur plura verba & amores imperfecti, & inadæquati.

VI. Patres dicunt Filium procedere per Naturam, non per Voluntatem; ergo non procedit per Intellectionem. *Respond. Nego Consq.* Ipsa enim Intellectio vel Intellectus est in divinis Natura, ut inferiùs dicetur. 2. Dicitur procedere per Naturam, non Voluntatem, tum quia processio ejus non est libera, sed naturalis, seu necessaria; tum quia non est Filius adoptivus, & per gratiam, sed Naturalis, & per Essentiam.

VII. Quòd in divinis detur processio, provenit ex fœcunditate divinæ Essentiæ; fœcunditas autem oritur ex infinita ejusdem Essentiæ perfectione; ergo Essentia divina est immediatum principium processionum, non autem Intellectio, & Volitio. *Confirm.* Essentia divina est prior Intellectu & Voluntate, estque infinita; ergo est potens generare & spirare per se ipsam, ante Intellectionem & Volitionem. *Respond.* Fœcunditatem in divinis oriri ex infinita perfectione Essentiæ divinæ radicaliter, ab Intellectu verò & Voluntate formaliter. *Ad Confirm. Resp. Nego. Major.* Nam sicut inter Essentiam divinam, ejúsque Intellectum & Voluntatem non datur propriè distinctio, cùm sese involvant mutuò formaliter saltem implicitè, ut alibi dictum est; ita nec datur propria prioritas: ac proinde Essentia divina, non intelligitur esse principium Quo, spirandi & generandi, nisi in quantum involvit essentialiter intellectum & Voluntatem. Quæ si non involveret, non esset principium Quo generationis, & spirationis, nisi radicaliter, & remotè, in quantum eadem Essentia esset radix Intellectûs & Voluntatis, quæ sunt principia immediata.

VIII. In creatis Filius non producitur per Intellectionem, vel aliam immanentem actionem, sed per actionem ipsius Essentiæ; ergo nec in divinis. *Confirm.* Conditio actuum intelligendi & volendi opponitur fœcunditati: ex actibus enim intellectûs & voluntatis nihil aliud constituitur aut consequitur juxta Philosophum 9. Metaph. Hoc argumentum probat nimium. Nam etiam in creatis una substantia spiritualis non producit aliam; nec Filius est ejusdem numero Essentiæ cum Patre, quæ tamen sunt in divinis. *In forma Nego Consq. Disparitas est 1.* quia Filius in divinis est Verbum, ut testantur Scripturæ, dicitúrque prodire ex ore Altissimi: Verbum autem necessariò producitur per Intellectionem, nec aliud *oris* nomine intelligi potest in DEO, quàm intellectus. Tale nihil est circa Filium in creatis. *Disparitas est 2.* quia quòd Filius in creatis non producatur per intellectionem, sed per actionem Essentiæ, oritur ex imperfectione fœcunditatis creatæ. Unde etiam ejusmodi fœcunditas convenit substantijs corporeis, cùm non conveniat incorporeis & spiritualibus. Non sunt autem imperfectiones creaturarum traducendæ ad DEUM. *Disparitas 3.* quia de ratione Filij est procedere in similitudinem Naturæ, & quidem directè & per se, adeóque per Naturam. In creatis autem intellectus non est natura, est autem in divinis: & ideo in DEO, non autem in creatis, Filius procedere debet per Intellectionem. *4.* denique cum actio intelligendi sit immanens, debet terminum productum unire producenti, vel per compositionem physicam, vel per identitatem. Filius autem in creatis neutro modo unitur Patri, ut per se patet: proinde non potest produci per intellectum. In divinis autem procedit Filius in Unitatè & Identitatè Essentiæ cum Patre. Unde nihil obstat, quò minùs procedat per actionem immanentem Intellectûs. *Ad Confirm. Resp. 1.* dictum Aristotelis verum esse de intellectione & volitione creata, non de increata. *Resp. 2.* Conditionem actuum intelligendi opponi fœcunditati ad extra, nihilque ex illis sequi per actionem transeuntem; non tamen opponi fœcunditati ad intra, & actioni immanenti. Non enim negavit Aristotoles per Intellectionem & Volitionem produci terminum immanentem, videlicet: Verbum mentis & Amorem.

IX. Productiones Personarum sunt notionales, non autem essentiales, & communes omnibus; atqui intelligere & velle est essentiale, & omnibus Personis commune; ergo ipsa non sunt productiones. *Confirm.* Productiones Personarum differunt realiter; intelligere, & velle non differunt. 2. Si intelligere & velle sunt productiones Personarum; ergo cum omnibus Personis conveniat intelligere & velle, omnibus conveniet producere Filium, & Spiritum Sanctum quod falsum est. *Respond.* intelligere & velle sumptum præscisè secundùm se, est essentiale & commune omnibus Personis; conc. intelligere & velle prout affectum certa conditione & modo; nego. In Patre, enim intelligere, est ante omnem productionem; in Filio est per communicationem à Patre, & per productionem Filiationis. Similiter velle est in Patre & Filio ante omnem emanationem voluntatis. In Patre quidem à se, in Filio per generationem; at verò in Spiritu Sancto est idem velle per communicationem & emanationem. Ex quo patet *ad 1. Confirm.* Intelligere & velle secundùm se sumpta, non distin-

guuntur inter se realiter; conc. intelligere & velle prout affectum certâ conditione; neg. Intelligere enim & velle prout à se est in Patre, distinguitur realiter ab intelligere & velle, prout est per generationem in Filio, per spirationem in Spiritu Sancto. *Ad 2.* similiter *Nego Conseq.* Quia non omnes Personæ intelligunt à se, sed aliquæ per *intelligere* communicatum à Persona alia; ut autem Persona generet, seu producat Filium, non est satis quòd intelligat, sed requiritur ut actum intelligendi habeat à se, quod soli Personæ primæ convenit. Idem servatâ proportione de Voluntate dicendum est.

Artic. III. *An in divinis Processio per Intellectum sit generatio? & quidem sola?*

Resp. Affirmativè. Probatur. Quia generatio viventium (qualis est ea, quæ datur in divinis) est: *processio viventis à vivente, principio conjuncto per se & directè in similitudinem specificam Naturæ.* Atqui processio per Intellectionem in divinis est hujusmodi processio; ergo est generatio. *Major. patet*: convenit enim hæc definitio omni & soli generationi definitæ. Dicitur 1. *Processio viventis à vivente*, per quod differt à generatione substantiarum inanimatarum. Dicitur 2. *à principio conjuncto*: id est, ex substantia gignentis, & per actionem imanentem. Est enim generatio actio vitalis. Hinc si homo crearet hominem, non esset generatio. Dicitut 3. *in similitudinem specificam naturæ.* Nemo enim vermes natos ex animalibus dicit esse genitos, & filios, licèt procedant, tum à principio vivente conjuncto, tum in similitudinem genericam naturæ. Requiritur proinde similitudo in natura ejusdem speciei. Dicitur 4. *directè & per se.* Non enim sufficit ad generationem qualitercunque procedere in similitudinem naturæ, sed requiritur, ut terminus productus ex formali differentia productionis sic procedat; sicut ad actionem vitalem non sufficit, ut quomodocunque sit immanens nam etiam actio loco motiva animalis immanet, nec tamen est ratione sui vitalis; sed oportet ut ex natura sua specifica exigat immanere, eò quòd hic terminus connaturaliter acquiri non possit, ab extrinseco. Et hinc Spiritus Sanctus non generatur, quia materialiter solum procedit per intellectionem, ut infrà dicetur.

Probatur jam *Minor.* Quia primò processio per Intellectum in divinis est *viventis à vivente*: procedit enim per illam Verbum divinum, vivens intellectuale perfectissimum, à Patre æterno, ut vivente eâdem vita intellectuali. 2. Est *à principio conjuncto*; quia Intellectio, per quam procedit, est vitalis & immanens, procedítque ex Essentia & Substantia primæ Personæ producentis, juxta illud Psalm. 109. *Ex utero ante Luciferum genui Te*, manétque semper in eadem Persona. 3. Est *processio in similitudinem naturæ*; quia per illam procedit Verbum mentis divinæ; quodvis autem verbum est significatio, repræsentatio, similitudo alicujus objecti. Objectum autem Verbi divini, est Essentia & Natura divina, adeóque Verbum divinum est similitudo Naturæ divinæ, & quidem similitudo, non merè intentionalis, sed physica & naturalis: Verbum enim divinum, est physicè idem cum Natura, quam intentionaliter repræsentat. Sicut si verbum mentis, quod homo producit, & quo se ipsum cognoscit, esset realiter idem cum essentia hominis, non solùm esset similitudo hominis intentionalis, sed etiam naturalis. Ratio autem est; quia cùm in DEO intelligere sit idem, cùm Natura DEI, adeóque non sit accidentale, sed substantiale; consequenter & terminus productus per illud intelligere, qui est Verbum, erit quid substantiale. Sicut contra in creatis, quia intelligere est accidens, ipsum quoque verbum est accidens. Cùm autem in divinis sit Substantia unica & eadem, sequitur, Verbum divinum esse idem cum eadem Substantia & Natura divina, adeóque non esse solùm similitudinem illius intentionalem, sed physicam. Præterea verbum ex formali conceptu verbi, est similitudo sui objecti; ergo cùm Verbum divinum sit in ratione Verbi perfectissimum, erit quoque similitudo Naturæ divinæ perfectissima, adeóque physica & substantialis. 4. Denique processio in divinis per Intellectionem est *directè & per se* in similitudinem Naturæ divinæ, quod sic ostenditur 1. quia per Intellectionem divinam formalissimè & directè procedit Verbum divinum; Verbum autem divinum formalissimè & directè est similitudo Naturæ divinæ; hinc peculiariter vocatur *Imago DEI* 2. Corinth. 4. Rom. 8. Coloss. 1. *Splendor, & figura Substantiæ ejus* Hebr. 1. Unde & Nissen. epist. contra Apoll. *Ut per duplicem*, ait, *verbi nostri generationem, manifestè duas DEI Verbi generationes secundum Imaginem, & similitudinem edisçamus.* Et Basil. homil. 16. in illud: *In principio erat Verbum*: *Cur Verbum?* inquit, *quoniam Imago est Genitoris.* Et Ansel. cap. 53. Monolog. *Verbum* ait, *mox, ut consideratur, se prolem esse ejus, à quo est, evidentissimè probat, prombtā præferendo Parentis Imaginem.* Et ratio est; qui verbū, in quantū verbū, est expressa similitudo objecti cogniti; erg. Verbum divinū cujus objectum est Natura divina, est similitudo Naturæ

turæ divinæ. Idem *oſtenditur 2.* Intellectus in divinis eſt formaliſſimè Natura; ergo proceſſio per intellectum eſt formaliſſimè proceſſio per Naturam, ac proinde in ſimilitudinem, vel potiùs identitatem Naturæ. *Anteced. patet*: quia Natura eſt primum principium motûs ſeu operationis; ſed in divinis primum prædicatum importans vim operandi eſt intellectus; ergo. Unde obiter notandum, in divinis aliud eſſe *Eſſentiam*, aliud *Naturam*. Eſſentia eſt prædicatum ſimpliciter primum ex omnibus, quod diximus eſſe, *Ens ſimpliciter*, vel *à ſe*. Natura vero, eſt primum inter prædicata importantia vim operandi, nimirum intellectus.

Atque ex his etiam patet ad 2. partem Quæſtionis? ſolam nimirum proceſſionem per Intellectum, non per Voluntatem, eſſe generationem. Voluntas enim non eſt Natura formaliter in divinis; ergo nec proceſſio per Voluntatem, eſt per Naturam; ergo nec in ſimilitudinem Naturæ. 2. Terminus per Volitionem procedens, eſt Amor; amor autem, qua talis, non eſt ſimilitudo ſui objecti, ſed quidem impulſus ad objectũ, & nexus amantis cum amato; ergo hæc proceſſio non eſt in Naturæ ſimilitudinem. De quo iterum infrà.

Sed contra I. Generatio eſt mutatio de non eſſe ad eſſe, terminus verò generationis eſt *eſſe* rei genitæ; ſed in divinis non datur mutatio, nec *Eſſe* divinum poteſt eſſe terminus generationis, cùm ſit improductũ & ingenitum; ergo proceſſio per Intellectionem non erit generatio. *Confirm.* In creatis proceſſio per intellectum non eſt generatio; ergo nec in divinis. *Reſp.* Omnis generatio eſt mutatio; nego. aliqua (illa nimirum quæ datur in creatis, convenítque rebus generabilibus ſimul & corruptibilib⁹) conc. Similiter *Reſp. ad alterum*: terminus generationis eſt *eſſe* rei genitæ, in creatis; conc. generationis ut ſic; nego. In creatis enim non ſolùm producitur perſona, vel ſuppoſitum, ſed etiam natura & eſſentia, in divinis tantùm Perſona. Hinc ſola Perſona eſt terminus generationis, non Eſſe, ſeu Eſſentia. *Ad Confirm. Diſparitas eſt*, quia Verbum creatum non eſt vivens, cùm non ſit ſubſtantia, ſed accidens; nec eſt ejusdem nobiſcum naturæ ſive ſpecificæ, ſive numericæ. Verbum autem divinum, eſt ſubſtantiale vivens, idem cum Natura generantis.

II. Perſona procedens per Intellectionem, diſtinguitur quaſi ſpecie à Perſona producente, diſtinguitur enim ab illa Relatione; Relatio autem producentis & producti ſunt diverſæ: ergo non procedit in ſimilitudinem ex vi formaliſſima ſuæ productionis; ergo illa proceſſio non eſt generatio. *Reſp. Nego Anteced.* Diſtinctio enim ſpecifica, vel quaſi ſpecifica, eſt diſtinctio eſſentialis, ſpecies enim dicit eſſentiam; eadem autem eſt eſſentia producentis, & procedentis. *Reſp. 2. Nego Conſeq.* Nam hoc ipſo quòd Perſona procedens, & producens Relationes habeant differentes, illa Verbi, hæc ſeipſam intelligentis; hoc ipſo, inquam, Verbum eſt alterius ſimilitudo: eſt enim hæc ipſiſſima ratio Verbi. Sicut hoc ipſo, quòd Petrus & Paulus habeant differentes relationes, Patris & Filij, hoc ipſo quia eſt Filius, eſt ſimilitudo alterius: hoc enim importat ratio Filij.

III. Verbum, quâ Verbum non eſt ſimilitudo intelligentis ſed objecti cogniti, ergo Verbum non procedit per ſe, ut ſimile producenti ſed tantùm per accidens, in quantum intelligens & producens hîc & nunc ſimul eſt objectum cognitum; ergo proceſſio per intellectum, non eſt per ſe in ſimilitudinem producentis. *Reſp.* ergo Verbum ex præciſa ratione Verbi, non procedit ſimile producenti; conc. Verbum tale, putà Divinum; nego. Ratio eſt, quia ſunt quædam Verba, per quæ loquens dicit & ſignificat ſe ipſum (ut ſic Petrus dicat: *Ego Petrus*) ſicut ſunt quædam cognitiones, per quas cognoſcẽs cognoſcit ſe ipſũ: & talia verba ſunt ſimilitudo producentis & loquentis: ipſe enim loquens, eſt objectum illorum. Et tale Verbum, eſt Divinum: ſicut enim per Intellectionem ſuam infinitam prima Perſona intelligit omnia intelligibilia, adeóque & ſeipſam, ita per infinitum Verbum, dicit & ſignificat omnia dicibilia, adeóque & ſe; ac proinde Verbũ eſt ſimilitudo & ſignificatio ipſius Perſonæ primæ producentis.

IV. Generatio eſt proceſſio in ſimilitudinem naturæ; ſed proceſſio Verbi per Intellectionem, non eſt in ſimilitudinem, ſed identitatem Naturæ; ergo. *Reſp.* hanc definitionem, ſi rigoroſiſſimè intelligatur, non eſſe univerſalem, ſed convenire ſolùm generationibus creatis. Meliùs igitur diceretur eſſe: *Proceſſio viventis à vivente, &c. in unitatem naturæ*, prout naturæ unitas præſcindit à ſpecifica, & numerica. *Reſp. 2.* Identitatem eminenter eſſe ſimilitudinem: nihil enim eſt ſimilius alicui, quàm res ſibi ipſi. Et ita procedendo in identitatem, procedere Verbum in ſimilitudinem Naturæ. *Reſp. 3. ad ſimilitudinem naturæ* idem eſſe, quod *in ſimilitudinem in natura*; ad quod ſufficit, ut eadem natura ſit in perſonis duabus, & producente, & producta. Sicut, ut parietes duo dicantur ſimiles in albedine, ſufficit ut una albedo ſit in duobus parietibus. Non ergo requiritur ad generationem ſimilitudo naturarum, ſed ſimilitudo producentis & producti in natura. *Reſp. 4. ad ſimilitudinem naturæ*, accipi poſſe negativè, ut ſit ſenſus, eum, qui generatur, debere procedere in

naturam non dissimilem naturæ producentis. Quod verum est, etiam cùm genitus accipit naturam omnino eandem.

V. Intellectio essentialis communis tribus Personis, est expressa similitudo omnium trium Personarum, & tamen non est Filia illarum; ergo nec Verbum est Filius, quia procedit tanquam similitudo; ergo processio per intellectionem non est generatio. *Resp.* Intellectio essentialis, est similitudo intentionalis trium Personarum; conc. realis & physica, quæ ad Filium vel Filiam requiritur; nego. Realis enim, & proprié dicta similitudo, importat realem distinctionem, inter assimilationem & assimilatum; inter imaginem & prototypon, quod non est inter Intellectionem essentialem & Personas. *Resp.* 2. *Nego Conseq.* Filius enim & Filia debet esse similitudo producta; quod non habet intellectio essentialis, habet autem hoc ipso Verbum, quòd sit procedens.

QUÆSTIO TERTIA.

De

DIVINIS RELATIONIBUS.

ARTICULUS I.

An in DEO dentur Relationes reales? quot? quæ?

Resp. Quatuor in DEO dari Relationes reales: Paternitatem, Filiationem, Spirationem activam, Spirationem passivam, quarum tres, Paternitas, Filiatio, Spiratio passiva distinguuntur inter se realiter. Probatur. Scriptura enim Personis divinis nomina tribuit importantia Relationem, vel originem, quæ fundat Relationem, cujusmodi sunt: *Pater, Filius, Verbum, Unigenitus, Spiritus DEI, Spiritus Filij, Spiritus Veritatis, qui à Patre procedit*: ergo in DEO dantur Relationes. Idem patet ex Toletano 11. in Conf. Fid. cap. 1. Florent. sess. 18. aliisque. Item ex Patribus apud Montoyam Disp. 9. sect. 2.

Probatur 2. Quia in DEO datur pluralitas realis Personarum, ex Quæst. 1. & processio unius ab alia in eadam Natura, ex Quæst 2. ergo relatio producentis & procedentis. *Probat. 3.* Quia relativa juxta Philosophũ sunt: *quibus hoc ipsum esse, est ad aliquid quodamodo se habere.* Proprietates verò illorum, quæ solis, & omnibus relativis, quà talibus, conveniunt, sunt tres. 1. quòd sint simul naturâ, id est, quòd unius existentia, vel non existentia inferat alterius existentiã, vel non existentiam. 2. quòd sint simul cognitione & definitione, id est, quòd unum non possit intelligi, non intellecto altero. 3. quòd dicantur ad convertentia, id est, quòd prima res dicatur ad secundam & secunda ad primam, Pater ad Filium, Filius ad Patrem: atqui hæc omnia conveniunt Patri & Filio, quæ nomina tribuuntur in divinis; ergo.

Quòd verò Relationes in DEO sint reales, *probatur*: quia Relationes Patris & Filij dicuntur in DEO esse verè, non minùs, quàm substantia. 2. quia constituunt formaliter entia realia, nimirum Personas, ut dicetur Art. 3. & distinguunt illas, ut dicetur infra; quod non possunt facere Relationes rationis. 3. quia aliàs Mysterium Trinitatis vel totum, vel majori ex parte esset ens rationis: constituitur enim formaliter per Personas, ut distinctas; si ergo non distinguuntur nisi per Relationes rationis, Trinitas constituetur per entia rationis.

Esse autem in DEO quatuor Relationes, quas diximus, etiam *probatur*. Quia Relatio in divinis, fundatur in producente, & producto, productione, & processione; atqui duæ solùm dantur processiones ex dictis, una Verbi per Intellectum, quæ dicitur generatio, una Amoris per Voluntatem quæ dicitur spiratio; ergo quatuor dantur Relationes, una principij generantis ad genitum, seu Paternitas; altera geniti ad generantem, seu Filiatio; una principij Spirantis ad spiratum, sive Spiratio activa, altera Spirati ad Spirantem, seu spiratio passiva.

Non dari autem plures Relationes, quàm quatuor, sic ostenditur. Quia in DEO, non dantur aliæ Relationes, quàm originis; atqui origines & processiones tantùm sunt duæ: ex unaquaque autem processione non consurgunt nisi duæ Relationes, principij producentis, & termini producti; ergo quævis processio habet unicum principium, & unicum terminum; ergo Relationes non possunt esse plures quàm quatuor. *Major patebit* in solutione ad 4. argumentum: reliqua patent.

Denique tres, & tres tantùm, ex his Relationibus distingui inter se realiter, *probatur*, Quia in DEO dantur tres Personæ realiter distinctæ, ut dictum est; quæ quidẽ

non